

så önska, det följande året skola få bruka egna koloniträdgårdar på omkr. 24 kvm. De två senaste åren har detta arrangemang i stort sett slagit väl ut. Bortåt 150 små kolonister ha hela sommaren under lärares ledning gått och pysslat om sina grönsaker och på hösten kunnat glädja sig åt en rätt bra skörd som lön för mödan.

Sommarskötseln är alltid ett svårlost problem. I Hälsingborgs skolträdgårdar, där klassundervisning meddelas, få barnen utföra arbetet, endast så länge terminen pågår: bereda jorden, så och sätta, rengöra och gallra samt på hösten skörda och gräva. Under sommarferierna däremot får trädgårdsläraren leja barn att mot betalning hjälpa honom hålla trädgården i ordning.

Man har anledning hoppas, att den nya normalplanen, som, vad skolträdgårdsskötseln beträffar, utarbetas av den kände banbrytaren på området, J. A. Strandberg i Nykvarn, skall rycka upp skolträdgårdsskötseln i vårt land ur det lägervall, vari den på många platser befinner sig.

Vi ha en sammanslutning, som skulle kunna ge oss ett gott handtag vid ordnandet av skolträdgårdsskötseln, om den vunnit allmän tillslutning. Jag menar Svenska skolträdgårdsföreningen. Hitills har det varit si och så med lärarnas anslutning till den. Så var det endast i medlemsförteckningen 1917 från Södermanlands län 1 medlem, från Kronobergs län 1 medlem och från Kristianstads län 2. Många lärare sväva för resten i okunnighet om föreningens tillvaro. Men nog har den en uppgift att fylla. Till underrättelse för intresserade vill jag meddela, att ordförande är J. A. Strandberg, Nykvarn, och kassör folkskolläraren Sigfrid Johansson, Enskede, och årsavgiften bara en krona.

P. Å.

Förstående och minne.

Vid undervisningen gör sig ofta en viss motsättning gällande mellan strävandet att lära eleverna förstå och strävandet att låta dem inprägla de kunskaper, som anses nödiga. Denna relativa motsättning skärpes stundom i den pedagogiska diskussionen på ett sådant sätt, att det förefaller, som om man hade att välja mellan tänkande och inpluggning, mellan förstående och minne. En sådan uppfattning är utan tvivel berättigad med avseende på många enskilda fall, men med lika stor säkerhet bör den betecknas som oriktig, om man syftar på undervisningen i dess helhet.

Vår själ har förmåga att bevara vissa spår av mottagna intryck och att tack vare dessa spår reproducera tidigare upplevelser. Denna förmåga kalla vi *minne*. Men själen är ej en tom tavla,

som så småningom fylls med bilder av yttervärlden, utan en levande organism, vilken så att säga smälter den näring, som mottagits utifrån. Vi sammangjuta vissa grupper av sinnesförmågelser och minneselement till varseblivningar och föreställningar, vi analysera och generalisera för att därigenom bilda begrepp, vi kombinerar och nybildar medvetet eller omedvetet i varje ögonblick. Det vi kalla *förstående* är en av yttringarna utav denna själens aktivitet.

Varje förlopp beror i viss mån dels på medfödda anlag, dels på återverkningar av föregående upplevelser. Utan minne skulle det ej existera något förstående. Vid bildandet av begrepp och tankevanor spelar minnet en stor roll. Å andra sidan är människans och speciellt kulturmänniskans förmåga att minnas i hög grad beroende av hennes förmåga att förstå. Inprägling på grundval av förstående och minne erbjuder många fördelar framför en mer mekanisk inpluggning (och detta givetvis i högre grad ju mer djupgående förståendet är).

Begripandet väcker ett direkt *intresse* för ämnet. Därigenom blir det lättare att koncentrera uppmärksamheten på stoffet och att behålla det inlärd i minnet.

Ett stoff, som man förstår, sammanfattas till ett mindre antal *minnesenheter*, det blir liksom förminskat till omfånget. Redan vid utantillärande, och t. o. m. med »rent mekaniskt» sådant, visar sig en tendens att sammangjuta de enklaste momenten till större komplexer. Och dessa komplexer äro sedan var för sig ungefär lika lätta att komma i håg som ett av de mindre momenten. Så minnes man t. ex. lika lätt ett ord som en bokstav och ofta även en hel sats lika lätt som ett enskilt ord. Denna sammanfattning i större komplexer blir emellertid ännu vida mer betydelsefull, när det är fråga om ett icke ordagrant inlärande. Innehållet i en hel bok kan ofta grupperas omkring ett fåtal tankar. Dessa tjäna som minnesenheter, och det övriga kan saklöst få falla bort. Fastän vi kanske ej kunna kort och klart formulera dessa tankar i ord, så har vår psyke i alla fall sammanfattat dem, och vi kunna säga, att vi minnas innehållet i boken. Det betyder en oerhörd arbetsbesparing vid inlärandet.

Genom förståendet blir också det inpräglade stoffet på ett särskilt mångsidigt och av tillfälligheter oberoende sätt förenat med vår övriga erfarenhet. Associationerna bli talrikare och förgrena sig på ett större område. Framför allt blir, om förståendet är fullgott, det inlärd *organiserat* på ett bättre sätt än som annars skulle vara möjligt. Detta underlättar förmågan att erinra ett faktum, när det behövs, att ha det till hands i rätta ögonblicket. Om i stoffet givna kausala och andra logiska relationer äro riktigt uppfattade, så kan man sedan ofta ganska lätt genom tän-

kande rekonstruera detaljer, som blivit bortglömda. Detta gäller ej blott om logiska förhållanden i vanlig mening utan även om vad man kunde kalla händelsernas logik. Så kan man t. ex. sluta sig till många moment i ett händelseförlopp, om blott huvuddragen uppfattats och ihågkommas. Även på detta sätt minskar förståendet mängden av det som så att säga direkt vilar på minnet. Man kan bortse från en massa småsaker och koncentrera uppmärksamheten på det viktigaste.

Vidare hjälper oss förståendet, eller rättare tänkandet, att avgöra, om en förment erinring är riktig eller ej. Man kan i många fall *kontrollera* minnet genom jämförelser med andra fakta, som stå i samband med det aktuella spörsmålet.

Slutligen utvecklar förståendet den studerandes *förmåga till självständig reflexion*. Under det att en mekaniskt inlärd ramsa i och för sig är ett dött kapital, ger begripandet nya ämnen för och impulser till tänkande, kännande och handlande.

Förståendet ökar alltså i hög grad minnets kapacitet, och det ger dessutom mycket, som ett mekaniskt inlärande aldrig förmår skänka. Men detta innebär ej, att man kan bortse från behovet att repetera och plugga. Det innebär blott, att man skall plugga och repetera med eftertanke.

Vissa detaljer kan man vid behov ta reda på i uppslagsböcker o. d., men det för tankeriktningen väsentliga måste man ha tillägnat sig. Annars vet man ej vad som fattas, och märker ofta ej ens, att något brister. Tänkandet är ej en apparat, som går av sig själv oberoende av minnet, utan *vi tänka med det vi minnas*. Om minnet ej erbjuder de riktiga premisserna eller åtminstone ger anvisning om, var de äro att söka, så bli slutsatserna ensidiga och eventuellt alldeles oriktiga.

Vi måste räkna med det förhållandet, att många kunskaper, som äro eller sannolikt i framtiden skola bli av vikt för våra elevers förmåga att besluta och handla på ett riktigt sätt, alls icke eller blott genom mycket arbete kunna infogas i något tydligt orsakssammanhang. Vi kunna ej fånga alla viktiga fakta i det glesa nät, som vårt förstående kastar ut i verklighetens ström. Sammanhanget mellan företeelserna är så invecklat, vår insikt så ytlig. Mycket måste därför inpräglas som rena minnessaker. I särskilt hög grad gäller detta naturligtvis i fråga om barnen.

Slutligen är det fördelaktigt, om en del intellektuella förlopp, i synnerhet sådana som stå i samband med utövandet av grundläggande färdigheter, bli i viss mån *mekaniserade*. Detta gäller väl främst om sådana ämnen som modersmålet och matematik men har sin tillämpning även på andra områden. I

sådana fall är det ej nog med att »förstå» det nya; det måste notas in.

Principiellt sett gäller det alltså ej att välja mellan förståelse och minne: det gäller att förstå och minnas. Inpluggning kan döda intresset utan att i ersättning ge annat än en onyttig last av osmälta, mest glömda minnesdata. Det självständiga tänkandet återigen kan urarta till ett kraftlöst och ofruktbart fladdrande över ytan. En person med stora minneskunskaper men utan djupare förståelse liknar en man med ett stort men oordnat bibliotek. Han har ingen katalog och kan ej finna en bok, just när han behöver den. En person återigen med god tankeförmåga men utan kunskaper har visserligen en katalog men inga böcker.

I varje enskilt fall har man att betänka, vad man vill nå just då: om man främst vill låta eleverna tillägna sig vissa nya begrepp och tankevanor eller om det gäller att i deras minne fästa viktiga enskilda fakta, om man vill åstadkomma förmåga att tankemässigt bearbeta något erfarenhetsområde eller om man vill drillas in någon färdighet o. s. v.

Alltid måste man ta hänsyn till elevernas förmåga att mottaga och bearbeta det givna. En undervisning, som slutar under barnåren eller den tidigaste ungdomen, kan svårligen gräva djupt eller nå vida. Fortsatt utbildning i skolor eller mer på egen hand är nödvändig, för att samverkan mellan förstående och minne skall bli fullt effektiv.

Hj. F.

Kvinnan är mannens dröm.

Sören Kierkegaard.

Din levnad är dina gärningars själ.

Bindesboll.

Folkskolestyrelserna samråda.

Folkskolestyrelserna i våra städer se sig genom riksdagens beslut i lönefrågan ställda inför nödvändigheten att hos stadsfullmäktige föreslå väsentligt höjda lönebelopp åt folkskolans lärare och lärarinnor. Till de av riksdagen beslutade kontanta lönebeloppen komma i allmänhet i städerna ersättning för bostad och bränsle samt på ett flertal ställen överläsningsersättning såsom nödvändiga löneposter. Särskilt den nu ut-

gående hyresersättningen är i de flesta fall mycket låg och torde på sina ställen för ordinarie folkskollärare icke räcka ens till två rum och kök av medelgod beskaffenhet. Även i ersättningen för bränsle torde med nuvarande priser en förhöjning vara väl motiverad. Men förhållandena i våra städer påkalla därjämte med nödvändighet ett utöver de lagstadgade löneposterna utgående icke allt för knappt tillmätt dyrtortstillägg.

Även för städernas lärare gäller som regel, att deras nu utgående lönestat är daterad så långt tillbaka som år 1906, och att de redan vid inträdet av den nu rådande svåra dyrtiden voro i starkt behov av förbättrade lönevillkor. De ganska allmänt fast till väsentligt olika belopp utgående kommunala dyrtidstilläggen vittna också om, att kommunernas beslutande myndigheter insett och behjärtat lärarekårens nödläge. En höjning av stadslärares löner till belopp, som någorlunda motsvara de särskilt i dessa samhällen enormt stegrade levnadskostnaderna, kan icke ske utan betydande uppoffringar från kommunernas sida, men då staten ansett sig nödsakad till en rätt väsentlig höjning av grundlönen, torde man med visshet kunna vänta, att de kommunala myndigheterna icke skola underlåta att, där omständigheterna sådant påkalla, taga sin del av bördan.

Nu har emellertid lärarekåren i dessa städer ganska allmänt i till folkskolestyrelserna ingivna petitioner framlagt sina synpunkter på lönefrågan och därvid kommit till lönebelopp, som i jämförelse med de hittills utgående helt naturligt ha att uppvisa en högst betydlig stegring.

På folkskolestyrelsehåll har man inför den uppkomna situationen känt behov av gemensamma överläggningar i lönefrågan, och Örebro folkskolestyrelse har enligt uppgift, som kommit oss tillhanda, ställt sig som inbjudare till ett ombudsmöte av representanter för folkskolestyrelserna i våra större städer att hållas i Örebro den 26 sept. Det torde vara första gången åtminstone i det omfång, varom här är fråga, som några kommunala myndigheter i vårt land trätt i direkt förbindelse med varandra för överläggning i frågor av hithörande slag, och man måste inför detta som inför allt nytt ställa sig undrande i avvaktan på resultatet. Det är emellertid att hoppas, att dessa förhandlingar skola leda till en för folkskolan och dess lärarekår lycklig plan till lönefrågans lösning, då folkskole- och icke arbetsgivaresynpunkterna helt naturligt måste bli de dominerande vid behandlingen av en sådan fråga inom en krets av ledande folkskolerepresentanter.

Det är ett livsvillkor även för städernas folkskoleväsen, att dess lärare arbeta under goda och tryggade ekonomiska villkor. Vår folkskola och kanske icke minst folkskolan i städerna står genom riksdagens storstilade beslut i fråga om ungdomens praktiska utbildning inför en utveckling, som av varje lärare och lärarinna, på vilket stadium de än verka, kräver ett hängivet och insiktsfullt arbete. Den uppmuntran och det stöd, som ligger i en mot arbetets vikt och dyrtidens tryck svarande avlöning, må icke underskattas. Genom det högst väsentligt ökade statsbidrag, som från och med nästa år kommer kommunernas folkskoleväsen till del, skall det också bli möjligt att utan allt för stora kommunala kostnader genomföra en tillfredsställande löne reglering för lärarekåren.

Folkskoleöverstyrelsens förslag

rörande anslag till folkundervisningen för budgetåret 1920

föreligger nu. Det omfattar 65 olika punkter, varav en del inlämnades till ecklesiastikdepartementet den 31 augusti. Vi lämna här en kort översikt av de redan kända viktigare punkternas innehåll. De längre eller kortare motiveringarna för de olika förslagen måste vi av utrymmesskäl utelämna.

Överstyrelsen hemställer, att k. m:t måtte föreslå riksdagen: beträffande skolöverstyrelsen:

att dels på ordinarie stat uppföra en andre bibliotekskonsulent med avlöning av 4,000 kr., därav 2,200 kr. lön, 1,500 kr. tjänstgöringspenningar och 300 kr. ortstillägg, och med rätt till tre ålders tillägg till lönen att utgå, det första med 500 kr. efter fem år, det andra likaledes med 500 kr. efter ytterligare fem år och det tredje jämväl med 500 kr. efter än ytterligare fem år; dels medgiva, att den nuvarande andre bibliotekskonsulenten må, därest han vid 1920 års början kommer att såsom ordinarie innehavare övertaga den nyinrättade andre bibliotekskonsulentbefattningen, för åtnjutande av löneförhöjning tillgodoräkna sig den tid, han omedelbart före sin utnämning till befattningen på grund av förordnande tjänstgjort såsom andre bibliotekskonsulent hos folkskoleöverstyrelsen eller inom ecklesiastikdepartementet; dels ock i anledning härav höja det ordinarie anslaget till skolöverstyrelsen med 4,000 kr.; samt

att för beredande av åt en var av två extra ledamöter inom skolöverstyrelsen av arvode å 7,800 kr., varav 2,500 kr.